

Innehållet i powerpoint-presentationen från seminariet under Symposium 2012 är starkt reducerad.

De borttagna bilderna består av arbetsmaterial från det pågående uppsatsarbetet och kan inte publiceras förrän uppsatsen är klar.

/Ann-Sofie Bjärkeblad

Lärorollen för språk- och kunskapsutveckling
vid arbetsplatsanknuten undervisning

Ann-Sofie Bjärkeblad
Nationellt centrum för svenska som andraspråk
Stockholms universitet
121005

Uppsatsen syftar...

....till att undersöka arbetsplatsanknuten undervisning inom äldreomsorgen där sfi-lärare och vårdlärare samarbetar, utifrån parametrar som syn på professionell och institutionell diskurs, generell och specifik kunskap, pedagogiska ansatser och möjligheter samt de villkor som inramar undervisningen.

Seminariets syfte:

Problematisering av lärarrollen utifrån de villkor som inramar undervisningen

- Hur fokuseras språk i undervisningen?
- Vilka aspekter som tas upp har med svenska som andraspråk att göra?
- Vilka aspekter är relaterade till problem kopplade till verksamheten på arbetsplatsen?
- Hur utnyttjas arbetsplatsens texter och vad fokuseras?

SpråkSam

Språkinläring och språkutveckling en integrerad del i det vardagliga arbetet på arbetsplatsen

Ge de anställda stöd i sin språk- och kompetensutveckling

Utarbeta och pröva arbetsintegrerade och språkutvecklande pedagogiska modeller, förhållnings- och arbetssätt

<http://www.aldrecentrum.se/Utbildning1/SprakSam/>

Undervisningens ramar

- **två lärarpar (språklärare + vårdlärare)**
- **3 h lektion per vecka under tre terminer**
- kartläggning och uppstart av undervisning första terminen
- möjlighet till att delta under lektionen
- faktorer som påverkar deltagaren
- faktorer som påverkar läraren

Material

- Observationer – anteckningar, ljudupptagning, digitalfoto från åtta lektionstillfällen (100909-110203)
- Intervjuer med lärarna (juni/juli 2012)
- Sammanfattningar med grovtranskriptioner av valda delar från ovanstående
- Förteckning över undervisningsteman
- Texter som använts i undervisningen på både besökta och icke besökta lektioner – och förteckning av dessa i två system

Undervisningens ramar

- två lärarpar (språklärare + vårdlärare)
- 3 h lektion per vecka under tre terminer
- **kartläggning och uppstart av undervisning första terminen**
- möjlighet till att delta under lektionen
- faktorer som påverkar deltagaren
- faktorer som påverkar läraren

Gemensam europeisk referensram för språk:
 lärande, undervisning och bedömning

(Skolverket 2007)

<http://www.skolverket.se/sb/d/2622>

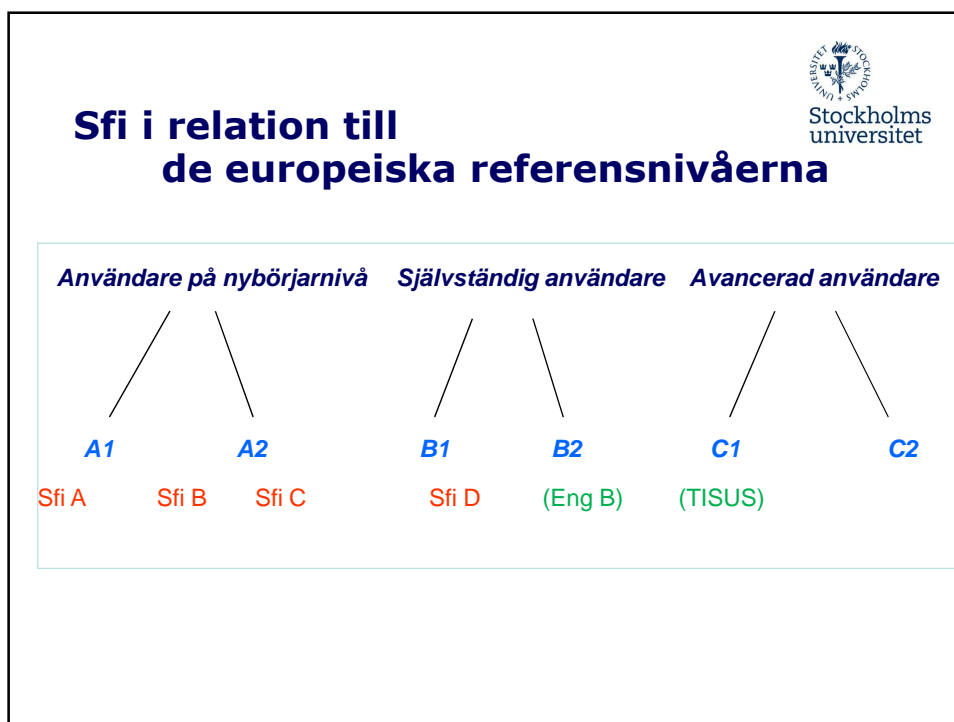
CEFR

Tabell 1. *Gemensamma referensnivåer: den globala skalan (global scale)*

Självständig språkanvändare	B2	Kan förstå huvudinnehållet i komplexa texter om både konkreta och abstrakta ämnen, inklusive fackmässiga diskussioner inom det egna specialområdet. Kan delta i samtal så pass flytande och spontant att ett normalt umgänge med modersmålstalare blir fullt möjligt, utan ansträngning för någondera parten. Kan producera tydlig och detaljerad text inom ett brett fält av ämnen, förklara en ståndpunkt i ett aktuellt ämne samt framhålla såväl för- som nackdelar vid olika valmöjligheter.
	B1	Kan förstå huvudinnehållet i vad han/hon hört eller läst om välkända förhållanden som han/hon regelbundet möter i arbetet, i skolan, på fritiden, etc. när det presenteras på tydligt standardspråk. Kan hantera de flesta situationer som vanligtvis uppstår under resor i områden där språket talas. Kan producera enkla, sammanhängande texter om ämnen som är välkända eller av personligt intresse. Kan beskriva erfarenheter och händelser, berätta om drömmar, förhoppningar och framtidsplaner och kortfattat ge skäl för och förklaringar till åsikter och planer.
Användare på nybörjarnivå	A2	Kan förstå meningar och vanliga uttryck som rör omedelbara behov (t.ex. mycket grundläggande information om individ och familj, inköp, lokal geografi, sysselsättning). Kan kommunicera i enkla och rutinmässiga sammanhang som kräver ett enkelt och direkt utbyte av information. Kan i enkla termer beskriva delar av sin egen bakgrund, sin närmaste omgivning samt förhållanden inom områden som rör omedelbara behov.
	A1	Kan förstå och använda välkända, vardagliga uttryck och mycket grundläggande fraser som syftar till att möta konkreta behov. Kan presentera sig själv och andra samt ställa och besvara frågor om personliga förhållanden som var han/hon bor, personer han/hon känner och saker han/hon har. Kan samtala på ett enkelt sätt under förutsättning att samtalspartnern talar långsamt och tydligt och är beredd att hjälpa till.

 Stockholms universitet		
Avancerad språkanvändare	C2	Kan med lätthet förstå praktiskt taget allt som han/hon hör eller läser. Kan sammanfatta information från olika muntliga eller skriftliga källor och därvid återge argument och redogörelser i en sammanhängande presentation. Kan uttrycka sig spontant, mycket flytande och precist samt därvid skilja mellan finare nyanser även i mer komplexa situationer.
	C1	Kan förstå ett brett urval av krävande, längre texter och urskilja underförstådda betydelser. Kan uttrycka sig flytande och spontant utan att i större utsträckning söka efter ord och uttryck. Kan använda språket flexibelt och effektivt för såväl sociala som studie- och arbetsrelaterade ändamål. Kan producera tydliga, välstrukturerade och detaljerade texter om komplexa ämnen. Kan på ett planerat sätt med olika medel organisera och binda samman en text till en sammanhängande helhet.

Vad innebär det att vara skriftkompetent i dagens arbetsliv?

- Eget ansvar
- Större ansvarsområde
- Krav på flexibilitet
- Praktisk yrkeskunskap teoretiseras och lyfts in i utbildningen
- Ökat dokumentationstvång där olika regler gäller i olika diskurser
- Tydligaste förändringarna har skett i yrken som inte betraktas som skriftyrken

(Karlsson 2006)

Oskrivna regler för kommunikation och interkulturell kompetens

- i olika sociala sammanhang
- på arbetsplatsen
- i olika arbetssituationer
- under raster

(Karlsson 2006)

Språksyn, syn på lärande och andraspråksutveckling på arbetsplatsen

Exempel på litteratur som bl.a. lyfter språklig kompetens inom arbetslivet och arbetsplatsanknuten språkutbildning:

- Hull, Glynda. 1997. *Changing Work, Changing Workers. Critical Perspectives in Language, Literacy, and Skills*. State University of New York Press.
- Karlsson, Anna-Malin. 2006. *En arbetsdag i skriftsamhället. Ett etnografiskt perspektiv på skriftanvändning i vanliga yrken*. Stockholm: Språkrådet/Norstedts Akademiska Förlag.
- Lund, Karen & Svendsen Pedersen, Michael (2006). *Can (a second) language be learned in the workplace? I: Frederiksen, Karen-Margrete (red.). Second language at work. 1*. Roskilde: Roskilde University and IRIS Centre for Language and Culture Pedagogy.
- Lindberg, Inger (2009). *I det nya mångspråkiga Sverige. I: Utbildning & Demokrati Vol. 18 Nr 2*.

Arbetslinjen

Å ena sidan

- språk är viktigt för inträde på arbetsmarknaden
- språk som krav för att tas upp i samhället
- språk viktigt för integrationen

Å andra sidan

- arbete framför formell språkinläring
- språk som inte kan användas i alla samhällsdomäner
- integrationen då?
- anställningsbarhet?

Undervisningens ramar

- två lärarpar (språklärare + vårdlärare)
- 3 h lektion per vecka under tre terminer
- kartläggning och uppstart av undervisning första terminen
- **möjlighet till att delta under lektionen**
- **faktorer som påverkar deltagaren**
- **faktorer som påverkar läraren**

Hur fokuseras språk i undervisningen?

Undervisningens upplägg

- Temaområden utifrån vårdkontext
- Vissa "språklektioner"
- Handledning på avdelningarna

Språkfokus - ord

- Texter
- Ord som förhandlas
- Vilka ord lärarna tar upp
- Vilka ord kursdeltagarna tar upp
- Ord viktiga för förståelsen, den egna produktionen
- Vad ska produceras?

Kategorisering

(ROSA 8, OrdIL (2007) Lindberg & Johansson Kokkinakis red.)

- A** *Allmänspråkliga, frekventa ord.* – tal och skrift, både vardagliga och mer formella sammanhang (ha, vara, komma, människa, exempel, på, många).
- B** *Allmänna ofta abstrakta skriftspråkliga ord* – sakprosa (tidningar, läroböcker, utredande texter). Betydelseerna är mer generella och normalt användbara (utredning, resurser, bilda, framträdande, anta, påverka, motsvara, föremål).
- C** *Allmänspråkliga ämnestypiska ord* – ord som uppträder relativt frekvent inom ett ämne (i läroböcker), (arbetare, klimat, sträckan, blandning, företag).
- D** *Fackord och facktermer*, ofta unika för ett visst ämne – ord som i princip endast förekommer i läroböcker eller motsvarande och som har betydelser vilka knappast är relevanta utanför ett visst ämne eller en viss grupp av ämnen.

Vilka aspekter som tas upp har med svenska som andraspråk att göra?

Vilka aspekter är relaterade till problem kopplade till verksamheten på arbetsplatsen?

Hur utnyttjas arbetsplatsens texter och vad fokuseras?

Reflektioner

- Undervisningstid
- Språk- och kunskapsutveckling genom interaktion
- Utveckla strukturerade arbetsätt för muntliga och skriftliga texter

Sociokulturell teoriram

- Systemisk-funktionell språksyn (Systemic Functional Language – SFL)
- Genrep pedagogik och språk för särskilda syften (Language for Special Purposes – LSP)

Tack!

ann-sofie.bjarkeblad@andrasprak.su.se

